

U 55

Ä

MOSES ELLER DARWIN?

ET SKOLESPØRSMAAL

AF

Dr. A. DODEL

PROFESSOR I BOTANIK VED UNIVERSITETET I ZÜRICH

AUTORISERET OVERSÆTTELSE

AF

ANDREAS PAULSON

BERGEN

RAGNVALD PAULSONS FORLAG

1898

Ä

Foreliggende skrift bestaar af tre foredrag oprindelig holdt i Zürich i 1889. Den store, næsten sensationelle interesse skriftet vakte, har nødvendiggjort adskillige oplag i forfatterens hjemland og i Tyskland, ligesom det er oversat paa engelsk, fransk og hollandsk. Det har fremkaldt en strøm af modskrifter, som forfatteren i et tillægskapitel har imødegaaet. Dette har jeg dog ikke medtat i nærværende oversættelse. Skjønt skriftet er forfattet hovedsagelig med forholdene i forfatterens hjemland for øie, har jeg fundet særlige grunde til at overføre det paa vort sprog. Forholdene er hos os ikke bedre, snarere værre, og kan skriftet bidrage til at aabne øinene for de ting, det behandler, og vække til eftertanke, har arbeidet ikke været forgjæves.

Oversætteren.

I.

Moses eller Darwin?*Et skolespørsmaal.*

De har indbudt mig til at tale for Dem om et spørgsmål, som maa interessere ikke blot nogle faa, men alle, der tar varm del i det offentlige livs vekst.

Idet jeg efterkommer denne tillidsfulde opfordring, benytter jeg anledningen til at gjøre Dem opmærksom paa et af de mest vigtige og betydningsfulde fænomener i vor bevægede tid, et fænomen, som ikke kunde undlade og heller ikke i fremtiden vil kunne undlade at vække den alvorligste eftertanke hos enhver menneskeven; jeg mener den overordentlig store modsigelse i vort opdragelses- og skolevæsen, den skjæbnesvangre kløft i vor tids kulturmenneskeheds aandsliv, der bedst betegnes ved spørgsmaalet „Moses eller Darwin?“

Det er modsigelsen og kløften mellem folke-

opdragelsen og folkeskolen paa den ene og videnskaben og dens skoler paa den anden side.

Kløften er unegtelig tilstede; den har allerede længe været der og har i over et halvt aarhundrede af de betydeligste autoriteter været erkjendt som en vitterlig modsigelse, men er hidtil ikke blet bekjæmpet med held.

Denne modsætning mellem tro og viden vil ingen ende ta; tvertimod — kløften aabner sig mere og mere, ugreien blir større og større, og forvirringen vil — til vantrivsel for samfundet — ikke ophøre.

Det er derfor enhver hæderlig mands pligt at beskjæftige sig alvorlig med denne modsigelse, betragte ondet fra alle sider, bli helt klar over den skade det volder, og paa bedste maade tænke paa midler og veie til at modarbejde denne tidens alvorligste sygdom.

Vil vi forstaa denne kløfts natur og betydning, maa vi gjøre os fortrolig med dens udviklingshistorie; vi maa stige temmelig dybt ned i fortidens skakter og søge oprindelsen til den modsigelse, vi beskjæftiger os med.

To grundvæsentlig forskellige verdensanskuelser staar imod hinanden i den civiliserede del af hele den beboede verden:

paa den ene side den mosaiske opfatning af ver-